

v předsáli zasedací místnosti výstavku nejnovějších publikací z oblasti rusistické literatury, vydány v samostatném sborníku.

Závěrem můžeme říci, že uspořádaný pracovní seminář byl důstojným uctěním životního výročí našeho předního odborníka v oblasti ruské skladby. V neposlední řadě patří dík všem pracovníkům katedry, kteří se zasloužili o zorganizování této akce.

Aleš Brandner

Pocta profesorů Františku Malířovi

Dne 12. října 1999 uspořádala katedra ruského jazyka a literatury Pedagogické fakulty VŠP v Hradci Králové je no denní pracovní zasedání u příležitosti 40. výročí založení fakulty a 80. výročí narození prof. PhDr. F. Malíře, DrSc., našeho významného představitele didaktiky vyučování cizím jazykům, zejména však vyučování ruskému jazyku. Účastníky přivítala vedoucí KRJaL PhDr. J. Ruferová. Vedením semináře pověřila pracovníka rusistického pracoviště a donedávna dlouholetého děkana fakulty doc. PhDr. O. Richterka, CSc.

Jako první vystoupil představitel hostitelského pracoviště **R. Purm**. Ve svém obsáhlém referátu se pokusil zhodnotit jubilatův význam v rozvoji poválečné didaktiky ruského jazyka u nás. Připomněl však i jeho přínos do didaktiky vyučování ostatním cizím jazykům. Jako vyvrcholení jubilatova mnohaletého snažení byla jeho monografie *Didaktika cizích jazyků*, vydaná v r. 1971, ale až v r. 1989 se mohla stát předmětem obhajoby pro získání „velkého“ doktorátu. Zmíněná monografie vymezuje mj. předmět didaktiky cizích jazyků jako samostatné vědní disciplíny, neboť se nekryje se žádným vědním oborem. Referující neopomněl zdůraznit, že jde o dílo, s nímž by se měl podrobně seznámit každý, kdo má v úmyslu se věnovat otázkám lingvodidaktiky. Poté se ujal slova **S. Jelínek** (Praha). Na počátku svého vystoupení přečetl pozdravné dopisy, a to od děkana pražské Pedagogické fakulty a dále od účastníků V. celostátního rusistického semináře, konaného nedávno v Lysé n. L. Jako jubilatův žák vzpomínal na permanentní snahu o propojování teorie s praxí, která se projevovala ve vedení přednášek a seminářů jeho učitele. Následovalo vystoupení jubilanta **F. Malíře** (Praha). Ve svém obsáhlém příspěvku vymezil úlohu didaktiky na vysokých školách. Mj. uvedl, že jakmile nějaký obor vstoupí na vysokou školu, stává se předmětem výuky, jakmile vstoupí člověk na půdu vysoké školy, stává se učitelem a musí se zajímat o didaktiku svého předmětu, jinak se stává amatérem. Vyjádřil nesouhlas s velmi rozšířeným názorem na vysokých školách, podle něhož stačí daný obor ovládat, a člověk se pak v roli vysokoškolského učitele uplatní. Místo termínu „didaktika“ vešel v posledních letech v užívání termín „lingvodidaktika“. Jubilant by však uvítal raději termín „psychodidaktika“, neboť jde o disciplínu zahrnující tři složky: jazyk, psychologii žáka a úlohu učitele.

Po jubilatově vystoupení přišla pozdravit účastníky semináře proděkanka fakulty doc. dr. J. Bartůňková, CSc. Při pohledu na zaplněný konferenční sál konstatovala,

že přítomní rusisté ji přesvědčili, že rusistika u nás žije. Ač svým odborným zaměřením bohemistka a anglistka, vyslovila se kriticky ke skutečnosti, že jazyk bývá někdy doménou politických hrátek (některé jsou preferovány, jiné potlačovány, popř. i utlačovány). Nijak neskrývala radost nad tím, že se setkává s přítomným prof. F. Malířem, o jehož dle prohlásila, že významně přesáhlo hranice rusistiky. Protože jubilat je i umělecky talentovaný – ovládá hru na několik nástrojů, v minulosti též komponoval a psal básně, vyslechli si účastníci na závěr dopolední části pracovního zasedání jeho kvartet *D-dur* v podání Vaňhalova kvarteta. Umělecké vystoupení se uskutečnilo za spolupráce katedry hudební výchovy hostitelské fakulty. Jak uvedl předsedající zasedání po skončení krátkého koncertu, nonverbální komunikací bylo všem umožněno proniknout do jubilantova díla.

Odpolední část jednání byla započata příspěvkem jubilantova spolužáka z vysokoškolských studií **J. Hendricha** (Praha). Jako čestný předseda *Kruhu moderních filologů* a šéfredaktor časopisu *Cizí jazyky* pronesl jménem obou grémii zdravici jubilantovi. Vystoupení mělo osobně laděný charakter. Bylo v něm vyzdvihnuto jubilantovo mnohostranné nadání, pracovní píle a houževnatost, dále jeho působení badatelské, pedagogické a organizační. Za vedení *České asociace rusistů* a jménem koordinační rady *Společnosti přátel národů Východu* vystoupil **J. Vávra** (Praha). Neopomněl uvést, že jubilant byl spoluzakladatelem asociace MAPRJAL a stal se jejím prvním viceprezidentem. Poté byl v důsledku vzniklé politické situace na 20 let umlčen. Až v r. 1990 byl pozván do Moskvy na VII. kongres MAPRJAL a tam se mu dostalo důstojného přijetí od ruských kolegů. O jubilantových neobyčejných schopnostech v oblasti didaktiky cizích jazyků pohovořil **R. Choděra** (Praha). Vyzdvihl především tvůrčí stránky jeho díla, které mají charakter inovace a ukazují cestu do budoucnosti. K jubilantově mimořádné osobnosti se ještě vrátil ve svém příspěvku **J. Krajc** (Brno). Označil jej jako člověka vzácných kvalit, který byl nejen vynikajícím pedagogem, ale i umělcem – hudebníkem, skladatelem, výborným zpěvákem a také básníkem.

Tímto vystoupením skončil první blok referátů věnovaných jubilantově osobnosti a jeho celoživotnímu dílu. Po krátké odpolední přestávce následoval druhý blok, v němž byly prezentovány referáty odborného zaměření. **A. Brandner** (Brno) se zamýšlel nad původem jména Bělorusů. Ve svém pojednání seznámil přítomné s různými v minulosti tradovanými nesprávnými výklady. O fungování jmenných a složených tvarů adjektiv pohovořila **J. Ruferová** (Hradec Králové). V letmém pohledu do minulosti se zmínila, že ještě v 18. a na počátku 19. stol. byly jmenné tvary slovně nepřiznakové. Teprve v průběhu 19. stol. se dostávají do popředí tvary složené, zatímco jmenné tvary nabývají knižní povahy. Pro současnou ruštinu je příznačná tendence zpomalování procesu vytlačování jmenných tvarů z predikativní funkce. Přípravu rusistů na vysoké škole se týkal příspěvek **E. Vysloužilové** (Olomouc). Zmínila se mj. o užívání cizích jazyků a způsobech jejich osvojování v nových geopolitických podmínkách. Jak uvedla, absolventi by si měli osvojit takovou sumu znalostí, aby se mohli zapojit do tzv. celoevropské kompetence. K otázkám pregraduální přípravy učitele ruského jazyka se vyslovila **M. Šperlová** (Plzeň). Poukázala na to, že příprava má směřovat k profesní kompetenci budoucího učitele ruštiny, přičemž přechod od

jazykových kompetencí ke kompetencím lingvodidaktickým je proces nesmírně obtížný. Didaktika ruského jazyka může poskytovat dobré teoretické zázemí. Klíčové dovednosti má student získat v době pregraduálního studia a plně rozvinout při pedagogické praxi. Pregraduální příprava má probíhat systematicky v rámci pedagogizace učiva v návaznosti na jednotlivé studijní disciplíny. Postavením ruské literatury v rámci literatury světové se zabýval **O. Richterek** (Hradec Králové). Mj. poukázal na to, že při vyučování literatury nelze požadovat encyklopedické znalosti, nýbrž nutno zaměřit se jen na důležitá fakta. Upozornil také na to, že v oblasti vyučování literatury vznikají nové práce, které přinášejí kritické pohledy; na literaturu je nutno nahlížet z jiných než ideově výchovných hledisek, i když toto hodnocení na úlohu literatury v některých pracích přežívá. V závěru svého vystoupení se pokusil stanovit úlohu literatury při výuce ruštiny. **R. Hendrichová** (Hradec Králové) se zmínila o tom, co by mělo být cílem pedagogické práce. Patří sem především aktivní komunikativnost (konkrétní rozluštění cizího jazyka). Aby byly výsledky co nejlepší, nutno zvolit vhodné metody výuky. S tím souvisí vybavení technickými pomůckami a verifikace znalostí žáků. Důležitou a nedílnou součástí ve vyučovacím procesu je atmosféra, v níž tento proces probíhá.

Následovala bohatá diskuse k předneseným referátům, která byla svědectvím toho, že šlo o aktuální témata. Všechny referáty budou otištěny ve zvláštním sborníku.

Celkový ráz konaného pracovního zasedání i různorodost příspěvků lze považovat za zdařilé uctění díla našeho předního odborníka v oblasti didaktiky vyučování cizím jazykům. V neposlední řadě nutno vyjádřit dík těm, kdo se zasloužili o zorganizování této akce, která probíhala v důstojném prostředí a zcela bez organizačních problémů.

Aleš Brandner

XV-е Оломоуцкие дни русистов

V konce августа 1999 г. Кафедра славистики Философского факультета Университета им. Палацкого в Оломоуце организовала традиционную, уже XV-ю международную конференцию «Оломоуцкие дни русистов» (ОДР).

На ОДР по традиции работало пять секций: лингвистическая, лингводидактическая, фразеологическая, литературоведческая и круглый стол.

Большая часть выступлений в лингвистической секции затрагивала разные аспекты проблематики отражения экстралингвистических, социополитических и социокультурных влияний на функционирование современного русского языка, причем часто в сопоставительном плане, в сопоставлении с одним или несколькими языками. Значительное место в работе секции было отведено проблематике функциональной семантики: анализировались средства выражения субъективных отношений в речевых актах, обсуждались вопросы речевого этикета, общения в двуязычной среде. Анализировались функционально-коммуника-